

ČITATELJI! Prosimo, pogledajte na številke poleg naslova za dan, ko Vaša naročnina poteče. V teh časih splošnega povišanja cen, potrebuje list Vaše sodelovanje. Škrušajte imeti naročnino vnaprej plačano.

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

Registered as Second Class Matter September 25th, 1940 at the Post Office at New York, N. Y. under Act of Congress of March 3rd, 1879.

No. 206. — Štev. 206.

(Telephone: CHelsea 3-1242)

NEW YORK, MONDAY, OCTOBER 19, 1942 — PONEDELJEK, 19. OKTOBRA, 1942

VOLUME L — LETNIK L

KA NEKAJ VEČ KOT
2c NA DAN DOBIVATE ...
'GLAS NARODA'
PO POŠTI NARAVNOST NA DOM
(Izvenredni sobot., nedelj in praznikov
ČITAJTE, KAR VAS ZANIMA

PRED VELIKO BITKO NA PACIFIKU

JAPONSKA ARMADA NA GUADALCANALU, ČETUDI JO VEDNO NADLEGUJEJO AMERIŠKI AEROPLANI, SE PRIPRAVLJA NA MOČAN NAPAD NA AMERIŠKO LETALIŠČE. — MNOGO JAPONSKIH BOJNIH LADIJ SE ŠE VEDNO NAHAJA V BLIŽINI BUINA IN SHORLANDA, 300 MILJ SEVEROZAPADNO OD GUADALCANALA

V pripravo za bodoči napad Japonci bombardirajo letališče in postojanke, toda ameriški protitančni topovi izstrele mnogo napadalcev.

Prvotno je bilo domnevano, da se Amerikanci vsled neprestanega japonskega bombardiranja letališča ne morejo več posluževati, toda poročilo, ki je prišlo v petek pravi, da so ameriške letelce trhnjave bombardirale Japonci, ki so zbrani na severozapadnem koncu Guadalcanala. V soboto so japonski aeroplani dvakrat napadli letališče. V napadu zgodaj zjutraj je bilo 14 bombnikov in 8 napadalnih aeroplanov. Amerikanci so izstrelili vseh 14 bombnikov in dva napadalna aeroplana.

Drugi napad pa je prišel kmalu popoldne; tedaj pa je prišlo 15 bombnikov in večje število napadalnih aeroplanov. En bombnik je bil uničen. V obeh napadih je bilo tedaj uničenih 17 sovražnih aeroplanov, Amerikanci pa so izgubili samo enega.

Ker je mornariški departament naznanil, da od 15. oktobra ni bilo nobenega sovražnega izkrcanja na Guadalcanalu, je mogoče sklepati, da so ameriške bojne ladje pridno na delu.

Izd bitke, ki se more vsak dan pričeti, je odvisen od tega, katero tojno brodovje bo dosego nadvlado okoli Salomonovih otokov, da bo moglo pripeljati nova ojačenja.

Kako veliko je ameriško vojno brodovje pri Salomonih, mornariški departament ne more objaviti, toda mora biti zelo močno, kajti znano je, da ima

Boji na razvalinah

Rusi, ki so trdno zavarovani med razvalinami v Stalingradu so zopet pobili nekaj tisoč Nemcev in jim razbili 45 tankov ter so odbili več silovitih napadov oklopnih in infanterijskih čet.

NACIJSKI JUNAKI

Zurich. — Tekom značilnih napadov na Rensko, je bilo pretekli mesec ubitih 7454 žensk, ki so bile povečini žene nemških vojakov. Vzrok tako visokega števila ubitih žensk je bilo strahopetnost nacističkih civilnih branbovcev in častnikov, ki so se tekmo napadov pravočasno poskerili v varna zaklonišča in kleti, medtem, ko so bile ženske in otroci izpostavljeni bombam in izstrelkom iz nemških protizračnih topov.

Gornja vest oziroma obdobje, ki je bila podana po radiju nacističke opozicijske armadne struje. "Vodja", kot se naziva govornik radijske stanice "Gustav Siegfried", je dejal, da je bila sklikena konferenca generalov in civilnih obrambnih voditeljev v Rauhstrasse, v Berlinu, ter da se je na tem sestanku razpravljalo o izredno velikih izgubah življenj žensk in civilistov tekmo zadnjih značilnih napadov. Nacistička višja komanda je menda izdala ostre ukore radi tega, a členem pa je bilo poskerbljeno, da vesti o težkih civilnih izgubah niso dosegle vojakov na fronti.

Kurt Daneg, vodja SS čet, je na konferenci priporočal, da se omeji kolikor mogoče voja-

Hrvaški odpor proti osišču

London, 14. oktobra (ONA) — Jugoslovanska vlada je danes izjavila, da so jugoslovanski patrioti v teku meseca septembra vrgli iz tira 46 vlakov na Hrvaškem in 3 v Banatu.

Močni upor hrvaškega naroda je izbruhnil s podvojeno silo po preuredbi vlade "Neodvisne Hrvaške," katero so nacisti izsilili s hudim pritiskom. Odstavke so zadele tudi vojaško vodstvo in policijo. Hrvaška vlada utemeljuje te ukrepe s tem, da dosejana vlada ni bila dovolj energična, da bi uspešno skrbela za javni red in mir.

Jugoslovanska vlada v Londonu poroča, da je Ivan Perner, znani narodni poslanec Hrvaške Kmečke Stranke (o katerem so pred kratkim trdili, da je bil interniran), zbral okoli 4000 oboroženih kmetov in da zdaj z njimi drži Zagorje. Število teh upornikov dnevno narašča. Do sedaj so odbili že več ustaških napadov na osvobodeno ozemlje.

Osišču je sicer uspelo, vpostaviti promet na železniški progi Zagreb-Beograd, ki je bil že ponovno prekinjen, toda nemske čete morajo stražiti vso progo, od začelca do konca, in

INDIJA ŽELI AMERIŠKEGA POSREDOVANJA

New Delhi. — Britski list "Statesman", ki izhaja v Calcutti, Indija, je zapisal v nedavnem uvodniku, da se hoče Indija "svežega zraka", ker je do grla sita starih in pogrehtih izvajanj, ki prihajajo bodisi iz krogov brit. parlamenta ali pa od vodilnih oseb in avtoritet v Indiji sami.

List omenja v tem uvodniku, da bi bil moral Willkie tekmo svojega potovanja po zavezniških deželah obiskati tudi Indijo, kajti bila mu je takorekoč čisto blizu. "Sledilo poročilo, ki so sledila njegovim obiskom v raznih deželah," piše list, mora biti ta Willkie presenetljiva oseba — in Indija potrebuje nekaj presenetljivosti, ker je zrak v njej čustljiv spričo političnega in uradnega dolgočasa in pasivnosti."

Uvodnik zaključuje z jasno izraženo željo, naj bi Amerika na kak način posegla v problem Indije, ter pomagala doseči primeren sporazum glede neodvisnosti Indije. Izgleda so, da bi Amerika imela najbrž boljše uspehe v tem oziru, nego Anglija, posebno ako bi vzela v poštev upravne probleme indijskih ljudstev.

Tudi Kvaternik ml. je bil žrtve čiščenja na Hrvaškem

Berlinski radio poroča, da je bil tudi Evgen Kvaternik, minister za javni red in mir, odstranjen iz marionetne hrvaške vlade. Kakor znano, je moral njegov oče, maršal Slavko Kvaternik, podati svojo odstavko že pred tednom dni. Naslednik Evgena Kvaternika je Ludvik Zimperman, bivši načelnik zagrebške policije.

Hitler bo vzel Trst in Reko

Diplomatski viri v Istanbulu naznanjajo, da je prišlo med Nemčijo in Italijo do resnega spora in slišati je govornice, da namerava Hitler prevzeti oblast nad Trstom in Reko.

Poročevalce švedskega lista "Dagens Nyheter" v Stockholmu pravi, da je Hitler zelo zameril Mussoliniju, ker je dovolil, da je na rimskem letališču pristal aeroplan, s katerim se je na obisk papeža pripeljal osebni odposlanec predsednika Roosevelta Myron C. Taylor. Hitlerjevo jezo pa je še posebno podžgala izjava generalnega pravdnika Francis Bidella, da Italijani v Združenih državah niso več smatrani kot sovražni tuji.

Poročilo iz Istanbula tudi pravi, da se bosta v kratkem na Brennerju sestala Hitler in Mussolini.

Hitler je zelo vznemirjen, ker Italijani ne morejo vzdržati red na Balkanu, v Sredozemlju in v severni Afriki. Hit-

ler je pripravljen poslati v te kraje nemške vojske in mornariške poveljnike, ne oziraje se na to, kaj si bodo mislili Italijani.

Ko je Mussolini izvedel o Hitlerjevi nameri, se je razhudil nad Hitlerja in kot omenja neko poročilo, je Hitler preklical svoj sestanek z Mussolinijem.

Hitler si bo poleg Trsta in Reke tudi vzel koridor iz Nemčije do obeh pristanišč, svedca skozi Slovenijo. Nemški mornariški glavni stan v Varui na Bolgarskem bo premeščen v Trst in bo prevzel vojne operacije na Jadranu, Sredozemskem, Egejskem in Črnem morju, posebno pa bo skrbel za konvoje na potu v Afriko.

V JUGOSLAVIJI SE BLJEJO LJUTI BOJI

MOSKVA. — Zadnja poročila, ki so došla v Moskvo navajajo, da se vrše v Jugoslaviji zelo ljuti boji protifenzivnega značaja in to posebno v krajih Mrkonjić-Grad in Ključ, kjer osiščne vojske silo napadajo Drugo Srbsko brigado in Krajevce partizane. Nemci so skušali pripeljati v okrožje Mrkonjić-Grada sveže čete s tanki, pa se jim ni posrečilo, ker so jih odvrnili partizani s topniškim ognjem. Bojevanje se vrši pogosto po mestnih ulicah, Sovražnik vprizarja protiofenzive, kljub temu pa ni uspešen.

Pred nedolgo so partizani zavzeli mesto Jajce v Bosni, ter so obenem zajeli 500 vojakov in 7 častnikov. — 300 osiščnih vojakov so pobili.

Poročilo tudi navaja, da so žezdalje bolj aktivni hrvaški partizani. Po Hrvaškem je zaradi njih delovanja zelo nevarno potovati. Pred kratkim je bil napaden vlak zagrebške železnice in ob tej priliki je zginilo življenje 800 Nemcev. Sedaj Nemci postavljajo pred navadne vlake oklopne železniške vozove. Med partizani in temi oboroženimi oklopnimi vlaki se čisto vnanje hudi spopadi.

Uradni sovjetski list, "Izvestija" piše, da je ljudska armada v Jugoslaviji dobro organizirana in disciplinirana, ter da se ne bojijo v posameznih nevezanih skupinah, ampak je podrejena generalnemu štabu, ki kontrolira lokalne skupine in poveljstva; ravnotako obstaja vez med poveljniki in voditelji različnih predelov dežele.

Atentat na dr. Josefa Tiso

Radijsko obreže BBC je podalo vest, ki pravi, da so Slovaki, ki ne marajo sedanjih slovaških voditeljev streljali na Dr. Josefa Tiso in ga skoro zadeli. Kroglja je šla samo skozi rokav njegove suknje.

NACIJEM SE ZIBLJEJO TLA POD NOGAMI

Nacistički oblastniki, ki so hoteli popolnoma uslužiti evropska ljudstva z brutalnjo silo in s pomočjo modernega orožja in znanosti, doznajajo, da so se daleč od uspehov, kakršne so si začrtali in zamislili.

Iz Nemčije prihajajo vedno nove vesti o številnih dezertacijah prisilnih delavcev, kakor tudi Nemcev samih, ki se boje iti na rusko fronto. Najzadnja te vrste novica se tiče slovaških delavcev, ki so bili gnani v Nemčijo v svrhu prisilnega dela, ter so začeli zadnje čase trunoma uhajati nazaj na Slovaško. Število je menda že tako naraslo, da so nacističke oblasti pozvale slovaško lutkarško vlado, naj poloviti ozir. pomaga nacijem poloviti dezertarje, ki so se zatekli nazaj v domačo deželo.

Sano Mach, slovaški minister za notranje zadeve, je odšel v Nemčijo, da se tam osebnoma informira o problemu slovaškega delavstva v Rajhu. Naciji pripravljajo posebna koncentracijska taborišča za vse one, ki so pobegli ali poskušali pobegniti, ali pa na kak način pomagali sejati nezadovoljstvo ter so s tem ogrožali nemško produkcijo.

Pomiloščenje jetnikov v Italiji

Berne, Švica. — Italijanski kralj, Victor Emanuel, je na srestitju Mussolinija pomiloštil 511 tisoč Italijanov, ki so bili obsojeni na ne več kot pet let ječe. Od teh jih je 22 tisoč v ječah. Večina pomiloščenih je bilo zaprtih ali obsojenih zaradi političnih obtožb. Pomiloščenje so bile odredene ob priliki 20letnice Mussolinijevega oziroma fašističnega vkorakanja v Rim.

Poročila iz Rima namigujejo, da je bila gesta napačno razumljena, ter da so si ljudje tolažili pomiloščenje tolikih tisoč jetnikov, kot osvobodjenje možkih moči za nemške tovarne in poljedelstvo, itd. — Uradno praznovanje 22-letnice fašizma bo 28. oktobra.

Jugoslovani se maščujejo nad nemškim generalom

Potom časnikarske agenture AP je prišla vest iz Ankare, ki pravi, da je nemški list Berliner Boersen Zeitung pred kratkim poročal, da je general Edvin Mack padel na čelu svojih čet v bojih na jugovzhodu. General Mack je bil poveljnik nemške oklopne divizije.

V Ankari tolažijo to vest kot potrdilo jugoslovanskih poročil, da je bila v bojih jugoslovanskih guerilskih skupin proti italijanskim, madžarskim in ustaškim četam udeležena tudi nemška oklopna divizija. Ti boji so trajali dva meseca in se zaključili z unikom guerilcev v njihova planinska oporišča. V teh bojih so gueriki prizadeli osišču težke izgube in zaplenili velike količine laškega topništva in municije.

Rusija zašla Nemcem v mozeg

Kakor je soditi po poročilih nekega potnika, ki se je vrnil v London iz svojega potovanja po Holandski, Belgiji in Severni Franciji, niso nacističke zasedne čete več tako dobre volje, kot pred časom, ko je bilo po pivnicah in drugod vedno slišati petje in veseljenje nemškega vojaštva. Nacistički vojniki se sedaj resno pogovarjajo med seboj o ruski fronti in o položaju nemških armad tamkaj. Nešteto krat je čuti tudi opazko: "Kdo ve koliko nas bo še ostalo živih preden bo vsega tega konec?"

Castillova opozicija

Buenos Aires. — Castillova vlada v Argentini, ki bazira na stališču izolacije in, ki postaja čezdalje bolj diktatorična, je dobila močno opozicijo, katero tvorijo ekonomski mogočniki dežele. Strah pred morebitno diktatorsko formo vlade, je privedel skupaj vodilne osebnosti v gospodarskem, poljedelskem in trgovskem svetu. Namen in cilj tega združenja je paziti, da se diktatorične tendence "Case Rosade" (Argentinska Bela lišča) pravočasno zavstavijo. Nevarnost vzpostovitve diktatorske vlade obstaja v tem, da ima Castillova vlada sedaj v rokah posebno moč, ker je Argentina v takozvanem "obležnem" stanju, ki ji pa ne preprečuje nadaljevanja prijateljskih odnosov z osiščnimi državami.

Opozicija bo v slučaju kakega resnega diktatoričnega koraka od strani Castilla pokrbela, da bo to izzvalo politične posledice. Javno nastopa pa opozicija pod imenom "Ekonomski obrambni odbor", ki je sličen ameriškim organizacijam, ki nastrijev, trgovcev, poljedelcev, itd. — (ONA.)

“GLAS NARODA”

(VOICE OF THE PEOPLE)

Owned and Published by Slovenic Publishing Company, (A Corporation)
Frank Sakser, President; Ignac Hudec, Treasurer; Joseph Lupsha, Sec.
Place of business of the corporation and addresses of above officers:
216 WEST 18th STREET, NEW YORK, N. Y.

49th Year

“Glas Naroda” is issued every day except Saturdays, Sundays
and Holidays.
Subscription Yearly \$6. Advertisement on Agreement.

Za celo leto velja list za Ameriko in Kanado \$6.—; za pol leta \$3.—;
za četrt leta \$1.50.— Za New York za celo leto \$7.—; za pol leta \$3.50.—
Za inozemstvo za celo leto \$7.—; za pol leta \$3.50.—

“Glas Naroda” lahja vsaki dan izven sobot, nedelj in praznikov.

“GLAS NARODA”, 216 WEST 18th STREET, NEW YORK, N. Y.
Telephone: CHelsea 3-1242

NAŠI PRIMORCI

Znano nam je, da so bili v prejšnjih časih, pred prvo svetovno vojno, ko so se morali boriti proti italijančevanju, naši primorski Slovenci med vsemi najbolj narodno zavedni.

Skoro v vsaki vasi so imeli čitalnice, izobraževalna društva, pevka društva in druge kulturne ustanove.

Kako kulturno življenje na trdni narodni podlagi je bilo razvito zlasti v Trstu in njegovi okolici, pa tudi po drugih krajih Primorske!

Skoro ni bilo nedelje v letu, da v kakem kraju na Primorskem ne bi bilo kakega narodnega praznovanja, na katero so prihajali ljudje celo iz oddaljenih krajev. Zares zelo živo je bilo slovensko narodno življenje in ko so bili primorski bratje odeppljeni od ostale Slovenije, tedaj je vsak Slovenec v bolečini svoje duše rekel: “Odrkali so svet z našega narodnega drevesa.”

Kako življenje so imeli primorski Slovenci pod italijansko fašistično vlado, je vsakomur znano. Žalostno je bilo njihovo življenje, polno poniževanja in bridkosti. Danes pa je še tam slabše.

Pred krutim fašističnim zatiranjem in preganjanjem se je mnogo primorskih Slovencev izselilo iz svojih domačih krajev in so si poiskali nove domove, kjerkoli je bilo mogoče dobiti kak zaluzek. Mnogo se jih je preselilo v sosedno Slovenijo, pa tudi v druge kraje mlade Jugoslavije. Mnogo jih je šlo čez morje; komur se je posrečilo, je prišel v Združene države, večina pa so se naselili v južno-ameriških državah in posebno veliko v Argentini, kjer jih je sedaj že nekaj tisoč in imajo tudi svoj list “Slovenski list.” Razvili so živahno narodno delovanje in obeta se jim še lepa bodočnost.

Tudi v Združene države so prišli; prišli so tudi v New York ter se zlasti vstanovili v Brooklynu, kjer jih je menda okoli 300.

Tukaj pa—moramo povdariti—se pričinja njihova žalostna zgodovina. Da žalostna!

Znano je, da smo med vsemi Jugoslovani v Združenih državah ravno mi Slovenci sorazmerno razvili najvišje kulturno in prosvetno delovanje. Posebno v New Yorku in sosednem okraju Brooklynu, ali bolje v Ridgewoodu, je mnogo slovenskih podpornih in kulturnih društev in klubov. Na žalost pa v teh društvih in klubih ne vidimo skoro nobenega primorskega Slovenca.

Kaj je temu vzrok? Zakaj se nas izogibate, primorski bratje? Ali se vam je ohladilo srce in navdušenje za slovensko stvar? Kje ste?

V New Yorku je bilo sklicano zborovanje za primorske Slovence; prišlo je nekaj Slovencev, toda primorskih Slovencev, ravno zaradi katerih je bilo sklicano to zborovanje, je bilo bore malo — samo en tržaški Slovenec in ona primorska Slovenka! In ko je bil sestavljen stalni odbor za primorske Slovence, je bil poleg omenjenih dveh Primorcev, da so v odboru poleg Hrvatov tudi Slovenci primerno in dovolj zastopani, izvoljen tudi en Slovenec iz Slovenije.

Bratje Primorci: hodite po stopinjah svojih očetov in v novi domovini nadaljujte njihovo delo, kajti po sedanjih vojni boštepoklicani, da to svoje delo prenesete tja, odkoder ste prišli.

Pridite v našo družbo, saj smo vendar vaši bratje. Z nami skupaj delujte na prosvetnem polju; zabavajte se z nami in pomagajte pri skupnem delu za pomoč našim trpečim bratom in sestram ter za združenje primorskih Slovencev z materjo Slovenijo.

Bratje Primorci, zdramite se in pridite k nam v vas!

Govorice o sporu med Nacisti in Fašisti

Iz Londona poroča AP, da iz Ankare prihajajo vesti o nesoglasjih med Nemčijo in Italijo. Himmlerjev obisk v Rimu in njegov dolgi razgovor z Mussolinijem je najbrže v zvezi z nastopim nezaupanjem Nemčije napram Italiji.

Laški neuspeli v boju proti upornikom v ozemlju razkosa ne Jugoslavije, bi mogli privedi do tega, da Nemčija prevzame oblast v enih delih Slovenije in Hrvaške, ki so bili glodaj pod italijanskim vplivom.

Celo o tem že govore, da bodo Nemci morda zahtevali tudi popolno kontrolo Trsta in njegovega pristanišča.

Strokovanjaki za balkanske zadeve v Londonu so mnenja, da so Nemci te vesti morda sami poslali v svet, da bi čimbolj vplivali na laško javnost.

Jugoslovanski krogi v Londonu poročajo tudi, da so Nemci pred kratkim podvojili število svojih vojakov na jugoslovanskem ozemlju.

MEDNARODNA KORESPONDENCA “CIP” o SLOVENIJI

New York. — Tukajšnja katoliška mednarodna informacijska ustanova “CIP” pri naša iz Lizbone pod naslovom: “Cerkevni krogi napadajo fašistične brutalnosti,” naslednje poročilo:

Celo goriški nadškof, ki je dovolj znan po svojih patriotičnih govorih v prilog italijanske zmage, začnejo uvidovati, kaj v dejanju pomenijo fašistične zmage. Njegov podpis je bil na čelu neke spomenice o fašističnih zverinstvih v Sloveniji. Podpisala sta spomenico tudi njegova sufragana, škofa v Trstu in na Reki. V svojem priloženem pismu na Mussolinija obtožujejo škofje fašistično milico, da uničuje cele (slovenske) vasi, na debelo strelja nedolžne ljudi in ubija talce. Spomenica navaja seznam podrobnih primerov in imen prizadetih oseb. Dalje zahteva, da se uprava v Sloveniji prenese od vojaških oblasti v roke civilnih upravnikov. Prepis spomenice so poslali obenem tudi papežu.

Pismo nekoga duhovnika, ki je bilo vtihotapljeno čez mejo in je ravno prišlo v roke CIP, razlaga razmere tam tako dobro, da ga naravnost citiramo:

“Streljanje talcev je sedaj na dnevnem redu po vsej deželi. Seveda, skuša se ustvariti vera, da nikogar ne ustrelje, če ni točno dokazano njegovo sodelovanje pri komunističnih podjetjih. Toda vedeti je treba, da danes velja za “komunistično robo” vse, kar ni kost in koža fašizma in nacizma.

“Tu v Ljubljani smo obdani z žičnimi ograjami kakor opice v kletki. Naše mesto in drugi večji kraji so polni italijanskih vojakov — do zob oboroženih in zelo nevarnih, ker smejo streljati za vsako malenkost in tudi v resnici streljajo. Iz Ljubljane so bili vsi aktivni častniki in podčastniki jugoslovanske vojske deportirani v koncentracijske taborne v Italiji.

“Tekom meseca februarja so se vršile hišne preiskave v Ljubljani cele tri tedne, pri čemer so deportirali moške in fante, vse vrste prebivalstva so pri tem šikanirali na najbolj odvratne načine ter izpraznjevali in odnašali zaloge živil. Italijanske čete so lačne kot kobilice in radi tega je treba preiskovati slovenske jedilne shrambe in se zalagati s hrano. V vseh teh treh tednih je bilo več tisoč slovenskih moških odvdenih v Italijo. Kar se tiče naših aretirancev v italijanskih ječah, kaj naj rečem! Takle reči počno ž njimi, da beseđa “satansko” približno plove, kaj mislim. Mučenje najbolj rafinirane vrste je nekaj vsakdanjega; žgo jim kožo na najbolj občutljivih mestih, bi-

jejo jih z vrečami peska, tako da se na zunaj nič ne pozna, toda ljudje umirajo radi notranjih poškodb in krvavljenja. Kar te zveri počenjajo z ženskami, je tako gnusno, da se pero brani zapisati. Vsi ta in podobna početja vzbujajo tako razjarjenosti nasproti tem hinavskim strahopetcem, da počasi tudi njihova krščanska in katoliška navideznost postaja predmet globokega zaničevanja. S tega vidika je nemško preziranje katoličanstva in krščanstva naravnost dobrota, zakaj med tem ko ljudje sovražijo Nemce, pa ne sovražijo

Volitve delegatov za slovenski narodni kongres

Kakor je bilo že objavljeno, se vrši v nedeljo 6. decembra t. l. v Clevelandu, O. slovenski narodni kongres. Do tega ni več daleč in potrebno je, da se na to pripravljamo že sedaj ter kamalu izvolimo svoje zastopnike. Kajti važno je, da bodo na tem velikem taboru ameriških Slovencev zastopane vse naše organizacije in ustanove ter sploh, da bodo reprezentirane najširše plasti našega naroda.

Pravico do zastopstva na narodnem kongresu imajo poleg vseh centraliziranih slovenskih organizacij in slovenskih listov tudi krajevna društva in klubi teh organizacij, samostojna podporni, kulturni, gospodarska, politična društva in klubi, slovenski domovi in druge kooperativne ter sploh vse slovenske institucije v Ameriki. Razume se, da morajo stroške svojih zastopnikov same nositi.

Pozivamo se torej vse naše organizacije, da se za stvar živno zanimajo in da izvolijo svoje delegate za slovenski narodni kongres prav kamalu. Pozivajo se zlasti vsa tista društva, ki zborujejo samo enkrat mesečno, da vzamejo na stvar v pretres takoj na svoji prvi seji.

Da ponovimo: vsako društvo, vsak klub in vsaka slovenska organizacija ne glede na velikost, značaj ali pripadnost, ter vsak slovenski list v Ameriki ima pravico do enega delegata poleg centraliziranih organizacij, ki lahko pošljejo toliko zastopnikov, kolikor članov tvorijo njih centralni odbor.

Nadalje prosimo, da vsakdo društvo, klub ali ustanova prijavi svojega delegata predsed-

RAD BI ZVEDEL
za naslov svojega pastorka RUDOLFA KRESNIKA, ki je pred nekaj leti stanoval nekje na Long Island, N. Y. Rad bi mu sporočil važne vesti.—ANTON SAVSEK, 7941 Empire Way, Seattle, Wash. (3x)

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

(V angleškem jeziku)

RECEPTI VSEH NARODOV

Stane samo \$2.⁰⁰

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi. Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izveščati in izpopolniti.

Narodite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th Street New York, N. Y.

JERRY KOPRIVSEK in njegov orkester na slohah
Terenzka Polka
Na glavnem — valček št. 678
in DUQUESNE UNIVERSITY
TAMBUKICA — št. 671
Za toz. cenik in cene plošč se obrnite na: JOHN MARSICH Inc.
463 West 42nd Street, New York

RAZGLEDNİK

Piše Anna P. Krasna

Prijatelji — Italijani

Ko sem te dni čitala v listih o odredbi, ki je odvzela Italijanom v tej deželi pečat sovražnih tujcev, so mi bežno prišle pred oči podobe iz nedavne preteklosti, ko so na dan Kolumbusa koračili okrog njegovega spomenika samozavestno fašistično navdahnjeni Italijani, ki so razpredali med svojimi rojaki idejo fašizma. Danes seveda se je vse potuhnilo. Generalni zvezni pravnik Biddle je dejal v svojem govoru na Kolumbusov dan, da so se Italijani v tej deželi silno izkazali tekom vojnega stanja Amerike. Samo 228 jih je bilo treba spraviti na varno, v internacijo. Ker je v Ameriki 600,000 italijanskih podaničnikov, ki niso ameriški državljani, se to smatra za prvovrstni rekord in za znak lojalnosti do Amerike, da se je tako malenkostno število bilo pri volji prodati fašistični propagandi.

Uradne stvari so zares revno merilo v pogledu ljudskega mišljenja. Sploh bi se pameten človek enostavno vprašal, čemu ta nenadna sprememba in slavošpevi “svobodo ljubečemu” italijanskemu ljudstvu, katero je prisiljeno sodelovati s Hitlerjem v Evropi, ker je v to prisiljeno po Mussoliniju in fašistih? Saj vendar, posebno v New Yorku, človeku ni treba daleč stopiti, da se prepriča o globoki lojalnosti Lahov do Amerike. Ze samo dejstvo, da jih je kar 600 tisoč, ki so bili smatrani za sovražne tujce je revno spričevalo njih lojalnosti ali recimo ameriške zavesti. Kaj pa so delali v Ameriki vsa ta leta njihov listi, da niso spodbujali svojega naroda, naj se pobriga, da si pridobi državljansko? Poleg tega nismo opazili med italijanskimi priseljenci tukaj nikdar kaknega močnega gibanja proti fašizmu. Opazili pa smo lahko večkrat slavošpeve, ki so jih peli Mussoliniju italijanski duhovniki in drugi inteligenti, ki so šli v Italijo, da se prepričajo

tonijo. V Ameriki je bivala 45 let.

Nedavno je na svojem domu umrl John Mišmaš, star 67 let. Doma je bil iz vasi Lazna, fara Hinje, odkoder je prišel v Cleveland pred 51 leti. Zapuščala žalujočo soprogo Mary, tri sinove in štiri hčere.

ŠTORKLJA NA DELU.
Te dni je prijazna tetka štorcklja prinesla družini Mr. in Mrs. Stanley Vessel v Ridgewood, L. I. v dar krepkega dečka prvorojenca. — Čestitamo!

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

Izšla je nova knjižica ki daje poljudna navodila, kako postati ameriški državljan.

Poleg vprašanj, ki jih navadno godnjaki stavijo pri ispuhu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom Razno, pa Proglas neodvisnosti, Ustava Zedinjenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu. Predsednik Zedinjenih držav in Poedlin države.

Cena knjižice je samo 50 centov. In se dobi pri:

SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th St., New York

o uspeh totalitarskega blagoslova, s katerim je Mussolini ovekovel laški narod.

Ker imamo v mestu New Yorku veliko italijanskih priseljencev, ima človek kjerkoli hoče priliko priti z njimi v stik. Jaz sem bila posebno pred nekaj leti zelo račovaden človek v socialnem pogledu in sem vedno slikala za nimenji, ki so jih gojili vsakdanji ljudje. Pri Italijanih sem naletala največje na prezir do Amerike. Vse je bilo zanič, a če bi takaj govorila na Kolumbusov dan, da so se Italijani v tej deželi silno izkazali tekom vojnega stanja Amerike. Samo 228 jih je bilo treba spraviti na varno, v internacijo. Ker je v Ameriki 600,000 italijanskih podaničnikov, ki niso ameriški državljani, se to smatra za prvovrstni rekord in za znak lojalnosti do Amerike, da se je tako malenkostno število bilo pri volji prodati fašistični propagandi.

Najbolj počteno bi bilo, ako bi se enostavno reklo, da Italijani sedaj ne delajo nobenih sitnosti zato, ker se boje. V trcu so ostale stare želje, da Italija zmaga, vse drugo je navadna potuhnjenost, ki je pri drugih narodnostih, ki so imele mešoboj vedno precejšen odstotek fašističnih in nacijskih simpatičarjev.

Za nas, kot Slovence in Jugoslovane je ta uradni slavošpev Italijanov skoroda zafitev. Doma nam Lahi morijo, preganjajo, pošiljujejo in mučijo naš narod, katerega imajo razpetega na križu med Nemčijo, Madžarsko, Italijo in Bolgarsko, katero jase nemški kraljevski izrodek, kateromu so prilonili italijansko priročje so za ženo še v tistih dneh, ko so kovali svoje načrte, katere danes izvajajo. In tukaj moramo gledati in poslušati kako manevrirajo za “pravico” in za “svobodo” italijanskega naroda ljudje, ki so proti osvobodjenju našega človeka izpol laškega jarma. Gledati moramo, kako so kronani z uspehi njih izvršni manevri, obenem pa vemo, da gore po Sloveniji vasi, ki jih je zažgala laška podlost in nizkost.

THE NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE

Special znani profesor na Stevens Institute of Technology v angleščini
GEORGE W. BARNWELL

Podlaga za mehanično znanje si morete dobiti s knjigo NEW ENCYCLOPEDIA OF MACHINE SHOP PRACTICE (v angleščini). Ta velika knjiga popisuje in v slikah pokaže temeljna dela mehanike. Razloži vse natanko, kar mora znati najboljši mehanik; pojasnjuje uporabo vsakega stroja, orodja in meril. Ponči vas, kako je treba vporabiti načrte (blue prints) ter vam tudi daje mnogo računskih tabel, da morete pospešiti svoje delo. Ne glede na to, ali ste šele postnik, vam bo ta knjiga zelo koristna in mnogo vrečna. — 1000 slik in risb, 576 strani, trdo vezana knjiga stane

Samo \$1.98

Naročite pri:

KNJIGARNI Glas Naroda

216 West 18th Street New York

Kratka Dnevna Zgodba

VLAIDO KLEMENČIČ

Ko so Francozi ustanovili Ilirijo

Francoski cesar Napoleon je bil v začetku 19. stoletja najmočnejši vladar Vsi evropski narodi so občutili njegovo oblast, le Angleži in Rusi so se mu upirali. Napoleon je imel velike načrte. Hotel je združiti vse države in ustanoviti veliko zvezo narodov, ki naj bi ji načeloval le on vladar. Ti načrti so se že bližali uresničitvi. Z veliko vojsko je šel Napoleon še v Rusijo, da bo jo prisilil k pokorščini. Tu pa ga je zadela nesreča. Huda ruska zima in glad sta ga skoro umorila. Po tej nesreči se Napoleon ni več opomogel. Sledil je poraz za porazom, dokler niso Napoleona ujeli in ga preganili na samotni otok, kjer je opuščen umrl.

Jeseni leta 1809 so tudi slovenske dežele prišle pod Napoleonovo oblast. Le Štajerska je še ostala pod Avstrijo. Francozi so pridružili slovenskim pokrajinam še Dalmacijo in večji del Hrvaške in ustanovili novo državo Ilirijo z glavnim mestom Ljubljano.

Mnogo je trpelo naše ljudstvo v teh časih. Preskrbovati je moralo francosko vojsko z živežem, obleko in denarjem. Ko so prišli Francozi v Ljubljano, so zahtevali 50 porcij kruha, poleg tega še mas in vina. V Novem mestu so terjali meso, vino, moko, maslo, rabe, ribe, pa še seno in slamo za konje. Konj niso pasli samo po travnikih, temveč tudi po žitu. Blago so plačevali po cenah, ki so jih sami določali, pogosto pa so dajali kmetsko samo potrdila, češ, da bodo plačali pozneje. Razen z živežem in hrano so morali oskrbovati Francoze tudi z obutvijo in perilom. Tako so terjali od Kranjcev 15.000 parov čevljev, 15.000 srajc, 30.000 rjuh, dalje 96 voz z vprego po četver konj in 24 konj za kočije. Poleg tega so naložili še 18 milijonov frankov kot obvezje vojne odškodnine. Tudi Koroscem, Primorcem in raznim

mestom, posebno Trstu, so naložili velike davke. Še bolj so pritiskali Francozi na tiste kraje, kjer so se jim ljudje upirali in jih zahrbtno napadali. Avstrijci so bili namreč na skrivaj mahujkali ljudi, naj Francozom škodujejo, kjer je mogoče. Preskrbeli so jim tudi orožje. Tako se je zgodilo, da so zlasti na Dolenjskem napadali kmetje francoske vojske iz zasede in jih mnogo pobili. Francozi so se kruto masčevali nad prebivalci. Požgali so jim vasi, zaplenili živino in brez sodbe ustrelili vsakega, pri katerem so našli orožje.

Pa vsi ti nemiri so se kmalu poglobili. Napoleonov nametnik maršal Marmont je uvedel v Ilirijo red in mir. Francozi so se izkazali kot razumni gospodarji, ki žele ljudstvo le dobro. Odpravili so del kmetske tlake, češ, vsak človek naj ima osebno svobodo. Uvedli so državni davek, ki je znašal eno tretjino desetine. Ostalo desetino pa so namenjavali postopoma odpraviti.

Skubeli so za dobre ceste in varnost na njih. V tistih časih je bilo pri nas mnogo razbojnikov — imenovali so jih rokovanjce. Napadali so trgovce, popotnike in vlamljali v hiše. Francozi žandarji (orožniki) so jih neusmiljeno preganjali. Najhujše zločince so obešali na prometnih krajih in jih puščali, da so njihova trupla razpadala. To je pomagalo Francozom, da je bilo na cestah odselej tako varno, da je človek nosil brez skrbi denar na odprti dlani.

Posebno so Francozi skrbeli za šole. V Ljubljani so ustanovili visoko šolo. Na ljudskih šolah, pa tudi na gimnaziji, so pod Francozi poučevali v slovenskimi. Prvega slovenskega pesnika Valentina Vodnika so imenovali za gimnazijskega ravnatelja in nadzorhika ljubljanskih ljudskih šol. Da bi odpomogel pomanjkanju slovenskih šolskih knjig, jih je

sami več spisal. Tako so naši kraji vedno bolj napredovali. Ljudje so pozabili nevednosti, ki so jih morali prestajati v začetku in vseljubil Francoze. Škoda, da so po štirih letih morali oditi. S tem je bilo konec Ilirije in našemu ljudstvu so zopet zavladali Nemci.

NADALJNO NAZVANILLO.

Kot sem že parkrat poročal pretečeni teden v tem listu, se vsi veliki plesni festival v Arlington dvorani na 23 St. Marks Place (8th St med 2. in 3. Ave.) New York City in sicer po sledečem vzporedju:

- 1. Swedish Folk Dance Society.
2. Italian Folk Dance Group.
3. Jugoslovanski Vijenac.
4. Finnish Folk Dance Group of Inatra.
5. Norwegian Folk Dance Group.
6. American Square Dance Group.
7. Hawaiian Folk Dance Group.
8. Polish Folk Dance Circle.
9. Slovenian Folk Dance Group.
10. Dance Ukraine.

Začetek točno ob 8.30 zvečer. Vstopnina 60 centov za osebo. Tisti, ki nastopijo na programu v narodnih nošah, so prosti vstopnine.

Ta velika prireditve se vrši pod pokroviteljstvom Community Folk Dance Center, Mr. Michael Herman, director.

Slovenci, Slovenke, iz New Yorka in okolice, udeležite se te velike in pomembne prireditve v velikem številu, kakor tudi se apelira da nas v velikem številu posejijo na tej prireditvi naši sobratje Hrvatje in Srbi in ostali Jugoslovani.

Kliem vam vsem skupaj na veselo svidenje prihodnji petek dne 23. oktobra ob 8.30 zvečer v Arlington dvorani!

Z rojaskim pozdravom za slovensko skupino. A. F. Svet.

SLOVENSKI KOLEDAR ZA L. 1943.

Izšel je koledar Ave-Maria, ki nosi letos naslov: Slovenski Koledar.

V dneh, ko tako preganjajo slovensko knjigo in slovenski narod, nam mora biti vsaka slovenska knjiga, tudi če je samo Koledar, dragocen zaklad, ki naj jo z veseljem prebiramo.

Letošnji Slovenski Koledar je jako priključive oblike, vsebina je pa tako pestra, da koledarja bralec ne bo preje izpuštil iz roke, predno ga ne prebere. Vsebina je vsa posvečena slovenskemu življenju. Knjiga naj bi bila nekaka kronika slovenskih bojev in slovenskega življenja v letih najstrašnejše krize v zgodovini našega naroda. Temu so posvečene pesmi, povesti, novice in šopisi iz naselbin.

Knjigo zlasti diktajo prvennege slike o domovini in njenem nehanju v pretečenih letih in današnjih dneh preganjanja.

Koledar toplo priporočamo vsem našim rojakom po vseh naselbinah. Posrežite po njem, dokler je v zalogi. Zaloga ni velika, zato bo menda kmalu pošla.

Cena koledarja je letos malo povzročena, ker so stroški za tisk ogromni, draginja je tudi pri papirju uveljavljena. Cena je 75 centov, ki jih bo pa vsak rojak rade volje odrajtal, ko bo knjigo videl. Koledar obsega skoraj 300 strani.

PRECEJ V ČRNO ZADETO

Š. Z.

Te dni čitamo, kako je fašistični Rim reagiral na velikansko govornje naše generalnega pravnika Biddle, ki ga je imel na Kolombov dan v prid ameriških Italijanov, ki so s tistim dnem izgubili pred Ameriko madež "sovražnih tujocev". Poročajo, da je rimski radio na kratko dejal, da je to samo ameriški volitveni ma-never. Torej neke vrste ameriška strankarska politika. Gre za glasove amer. Italijanov, ki so si v tem času nabavili svoje državljanske papirje in bodo imeli v novembru pravico voliti. Ameriška strankarska politika, tako nekako je dejal rimski radio — ne bo prav nič vplivala na zdržanje italijanskega naroda v sedanjih vojni.

Mislimo, da ne bomo izgubili dobrega imena kot Amerikanci, če kar naravnost pove- mo, da se v tem oziru približno stoprocentno strinjamo z izjavami rimskega fašističnega radia. Resnica je, da je ameriška strankarska, bolj rečeno, oportunistična politika vse preveč molela svoj spakedrani obraz iz dogodkov Kolombovega dneva. Če tako nam ne ugaja prav preveč, ko vidimo na vseh plateh, da je še mnogo, mnogo čisto navadnega političnega osebnega in oportunističnega početja v Ameriki, kljub tako silno resnim časom, torej tudi tako očiten strankarski mane- ver Kolombovega dneva ni mogel napraviti na trezno opazujočega človeka preveč mogočnega vtisa. Tako očitna politika nas mora pustiti precej hladne.

Mnogi med nami sodijo, da je vse to, kar se je zgodilo v zvezi z Kolombovim dnem in Biddle-ovim govorom, čista za- sluga in ogromen uspeh grofa Sforza. Ne bom dejal, da ta gospod ne zajema prav nobene- ga zadoščenja iz tega, vendar tudi on ni slep, in on še posebno ne, da bi ne videl, da gre v prvi vrsti za volilne listke, ne pa za tisto ogromno občudovan- je laskega naroda, o katerem se je Biddle govoril kar cedil. Če bi bila Amerika, oziroma njeni čl. mmarji, zares pametna, ne bi p. r. šlo do tega, da bi pred volitvami, ampak kakšna druga priložnost bi se našla. Posebno še, ko je dovolj znano.

Tofiko bi se dalo reči v pre- sojo Biddle-ovega govora s stališča Amerike in njene držav- niške ne strankarske politike. Rimski radio dobro skrbi po- leg Hitlerja samega, da bo pa- raliziral vpliv Biddle-ovega go- vora, in ni težke naloge nima pred seboj.

Note za PIANO-HARMONIKO ali KLAVIR

- BREEZES OF SPRING
TIME OF BLOSSOM (Ovratni čas)
SLOVENSKI FANTJE
VSE BOM PRODALA
KO JEZERU
K O L O
OHIO VALLEY
SYLVIA POLKA
TAM NA VRTHI GREDI
MARIBOR WALTZ
SPAVAJ MILKA MOJA
DRPHAN WALTZ
DEKLE NA VETU
OJ, MARIČKA, PREGLJAJ
BARIČKA
MEADI KAPETANE
GREMO NA ŠTAJERSKO
STAFERJE
HAPPY POLKA
ČE NA TUJEM

35 centov komad 3 za \$1.

MOJA DEKLE JE ŠE MLADA Po 25c komad:

Naročite pri KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO. 216 West 18th St., New York

kakimi težkimi porodnimi bo- lacinami se prišli na površje ondotni newyorški politični kandidatje za te volitve. Rim je to videl in ima jako lepo in primerno protipropaga- gando na rokah. Naj reče kdo karkoli hoče, še nam se zdi ta rimska protipropaganda "dosti bolj prijemljiva" ko takajšnja propaganda Kolombovega dne- va. Ima na sebi videz prepri- čevalnosti vse bolj ko tisto, kar je bilo slišati tu med nami.

Ne samo čas je bil slabo iz- bran, trajen in prepričevalen uspeh ukrepa, da se je razgla- silo Italijane za prijateljske tuje, tudi preveliko oboževan- je laskega naroda in njegove kulture in raznih zaslug za člo- večstvo, je bilo le preveč bom- bastično, da bi bilo verjetno. Preračunano je bilo pač na tre- maten uspeh radi — volitev. Biddle tisti dan ni bil državnik, bil je zgolj politik. Škoda! Nas- eden je imel vtis, ko je poslu- šal prekipevajoče Biddle-ove besede, da bi Italija naša za- veznica, da ga ni v Italiji fa- šista razen Mussolinija, da je poleg tega moža v Italiji vsaj še tudi kak Mihajlovič, ki gre narod za njim, dočim Mussoli- niju bolj in bolj obrača hrbet, da se v zgodovini in grapah ita- lijanskih Apeninov čete podob- ne slovenskim "hostarjem", ki sovražijo fašizem in se bore ob- rami s Amerikanci in so pri- pravljeni vsak čas dati življe- nje za osvoboditev domovine izpod fašizma. Nekaj takega bi si človek mislil, ko je poslu- šal Biddle-a, če bi ne vedel na- podlagi drugih dejstev, kako stvari v resnici stojte.

Da v resnici nič takega ni- tant v Italiji, ne ve samo rim- ski fašizem, vemo tudi Ameri- kanci vsi od kraja. Saj ame- riški tisk v isti sapi, ko nagla- sa pomen Biddle-ovega govora in dejstva, ki ga je z njim spr- vil pred svetovno javnost, tu- di poudarja, da nikakor ni upa- ti na skorajšnje odtrganje Ita- lije od osišča. Torej nikakor ni upati! Vseeno je bilo treba prirediti tisto pompozno go- voranco, ker se je zdelo, da bo za volitve prav prišlo. V res- nici je bil najbrž samo Hitler tisti, ki je začel napol verjeti, da je že nad polovico Italia- nov odtrganih od osišča, in je poskrbel, da jih bo prikoval na- zaj nanj.

Kar se tiče grofa Sforza, če- prav ne more po naših mislih videti v dogodkih Kolombove- ga dneva kaj dosti več druge- ga, kot vidimo mi, je vendar dovolj spreten državnik in po- litik, da bo ob svojem času po- šteno izrabil v svojo korist in na — škodo Amerike. Na ško- do Amerike vsaj indirektno. V prvi vrsti bo seveda izrabil na škodo Jugoslavije, zlasti Slove- nije, ki se ji na zunaj sicer slad- ka, na tihem pa hrusi zanjo nož, kot ga je že brusil ob in po prvi svetovni vojni — zopet ne samo na škodo Slovenije, ampak tudi prav naravnost na škodo Amerike in z drugih zdru- ženih n. rodov. Vsa Jugosla- vija, od Slovenije preko Hrvat- ske doli do najjužnejšega dela Srbije, je v smrti nem boju s fa- šizmom in bi bila še bolj in z večjim uspehom, če bi ji bili kovači ob njenem nastanku pu- stili, da bi bila bolj močna in večja. Sforza je bistveno pri- pomogel da se to ni zgodilo, da je bila zlasti Slovenija neusmi- ljeno okrnjena in ji je bila iz- trgana iz rok sila, ki bi danes vsemu zavzemskemu svetu, tu- di Ameriki, silno prav prišla.

V teh dolgih desetletjih se je

zgodilo že toliko kričečih reči, da bi bilo še enkrat čas, da se vsaj Ameriki odpro oči, ki ta- krat menja ni potrdila razme- sarjenja Slovenije, danes ga pa takorekoč potrjuje, ko daje Sforzi in njegovemu imperia- lizmu v roke tako močno orož- je.

Ali se Jugoslovani, zlasti Slovenci, res bifejo samo za to, da smejo v grob z indirektnim blagoslovom takih odličnih A- merikancev, kot je glavni gene- ralni pravnik Biddle, dočim se Italijanom, tem zapriseže- nim sovražnikom vsega sloven- skega in slovanskega, njihovo zvesto službovanje fašizmu le- po velikodušno odpuska, češ, da pač "morajo" biti, kar so!! "Ni upati na skorajšnje odtr- ganje Italije od osišča". Se- veda ni! Pa še prav gotovo ni upati! Toda nič ne de, nekdo bo italijansko ljudstvo spregle- dalo in bo Ameriki hvaležno. Vprašanje je, če bo hvaležno Ameriki tudi slovensko ljud- stvo, kateremu bodo do tistega časa Italijani požgali vse do zadnje vasi in sestradali v svo- jih koncentracijskih taborih do- zadnjega Slovence — razen tistih, ki jih bodo pravčasno že na rodni zemlji pobili kot talce.

S tako politiko si Amerika ne bo pridobivala prijateljev in sodelavcev med "malimi na- rodi", katerim Atlantska de- klaracija nič manj ne zagotav- lja znanih štirih svobod kot ve- likim narodom!

TAKO GOVORE NEMCI

Temeljna misel osišča. — "Skupni boj proti boljševiške- mu barbarizmu je postavil fa- šističnemu in nacional-sociali- stičnemu navinarstvu skupne temelje." — (Dr. Dietrich, v Rimu 19. febr. 1939.)

Nobenege vmeševanja. — "Nemčija nima namena, da bi vsiljevala komarkoli svojo po- litično filozofijo. Pripravljena je, brez pridržkov in kadar- koli spoštovati posebne oblike narodnega življenja v drugih deželah." — Brinkmann, mini- ster za nar. gospodarstvo 17. avgusta 1938.)

Kaj je Španija? — "Kadar- koli nam bo mogoče prihraniti nemškemu narodu prelivanje krvi, celo ako bi se nam bilo treba odločiti kakšni zahte- vi naših lastnih interesov, je samo po sebi umevno, da ne

SEDANJI ROMAN "TRJE RODOVI," KI GA NAŠI ČITATELJI BEREJO S TAKO VELIKIM ZANIMANJEM, GRE PROTI KONCU. — NJEMU BO SLEDIL ZOPET NOV ROMAN, KI JE ISTOTAKO POLN ZANIMIVIH DOGODLJAJEV IN KI GA JE SPISAL NEK SLOVIT FRANCOŠKI PISATELJ

bomo nikdar prodajali tujim interesom nemške krvi. Nikoli ne bomo izročili tujim zapletlja jem nemškega naroda, njego- vih mož in sinov. — (Adolf Hitler, 21. maja 1935.)

SMRTNA KOSA

V Waukegan, Ill. je po dolgi bolezni preminil Mr. Matevž Setničar v starosti komaj 65 let. Doma je bil iz vasi Setnik, fara Polhov gradec na Gorenjskem, odkoder je prišel v Ame- riko leta 1903 naravnost v Wau- kegan, pozneje v No. Chicago, kjer je ostal do svoje smrti. Bil je skrben oče svoji družini, nost.

VAŽNO ZA NAROČNIKE

Poleg naslova je ravnidno do kdaj imate plačano naročnino. Prva številka pomeni mesec, druga dan in tretja pa leto. Da nam pritr- nitve nepotrebnega dela in stroškov, Vse prošimo, da skušate naroči- no pravčasno poravnati. Pošljite nazaj naravnost sami ali je pa plačate našemu zastopniku v Vašem kraju ali pa kateremu lamed zastopnikov, kolhi imeu so tiskana s štebelnimi črkami, ker so upravi- teni obiskati tudi druge naselbine, kjer je kaj naših rojakov nase- ljentih. Zastopnik bo vam izročil potrdilo za plačano naročnino

- CALIFORNIA: San Francisco, Jacob Laublin
COLORADO: Pueblo, Peter Cullig, Walsenburg, M. J. Sajak
INDIANA: Indianapolis, Frank Zupančič
ILLINOIS: Chicago, J. Berčič, Cicero, J. Fabian (Chicago, Ontario in Illinois), Joliet, Jennie Bambica, La Salle, J. Spelich, Mascoutah, Martin Dolež, North Chicago in Waukegan, Math. Warlich
MARYLAND: Kittanning, Fr. Vedopivo
MICHIGAN: Detroit, E. Plesničar
MINNESOTA: Chisholm, J. Lukanič, Ely, Jos. J. Pustel, Eveleth, Louis Goske, Gilbert, Louis Vessel, Hibbing, John Povša
MONTANA: Roundup, M. M. Pantar, Washoe, L. Champa
NEBRASKA: Omaha, F. Broderick
NEW YORK: Brooklyn, Anthony Svet, Gwanda, Karl Burjahn, Little Falls, Frank Mace, Worcester, Peter Kodo
OHIO: Barabara, Frank Truba

SEDAJ LAHKO DOBITE LASTNOROČNO PODPISANO KNJIGO TWO-WAY PASSAGE PISATELJA LOUIS-A ADAMIČ-A ZA NAVADNO CENO \$2.50 Pri naročbi se poslužite naslednjega kupona Pošiljam Money Order za lastnoročno podpisano knjigo: "THE TWO-WAY PASSAGE" za \$..... Moje ime St., ulica ali Box št. Mesto in država Naročite lahko to knjigo pri: KNJIGARNI "Glas Naroda" 216 WEST 18th STREET NEW YORK

TRIJE RODOVI

Dogodki iz nekdajnih dni. — Spisal: ENGELBERT GANGL

112

"O, mama, kako sem vesel, da nisem tak grof, ki se je izpremenil v volka in vrana. Tista grofica bi že bil, ker se je izpremenila v belega goloba in je zletela v nebo. Bog ve, ali jo je takrat kaj bolelo, ko ji je glava bila ob tla? Mene bi že."

"Bila je sveta in pobožna, zato je ni čutila nič bolečin," je razlagala Meta. "Sumo inpenela je po nebeskem veselju."

Egidij je moral spat; trudne so mu bile oči.

Legel je v posteljo in je zaspal. Dolgo ga je gledala mati. Rahlo se je sklonila nad posteljo in mu dahnila poljub na čelo. Sani se ni hotelo v posteljo. Čemu, ko ne more spati? Pridejo težke misli in ni spanja in ni sanj.

Zato je šla nazaj k Meti.

"Ali skrbno hranite tisto knjižico in tisto pismo?" jo je vprašala.

"Hranim oboje, kakor čistost svoje duše," je odgovorila. Preden je izročila Nadina možu denar, ga je nekaj nakazila na posebno knjižico. Kdo ve, ali ji ne pride prav? A te knjižice ni hotela imeti sama. Če bi jo v idel on, bi ji jo vzela, kakor ji je drage. Zato jo je dala hraniti Meti. In tudi tisto pismo ji je izročila. Zdaj je naslovljeno na pravo ime. Završčekovega Frisca otrok ima otroka. Egidiju je toerj namenjena čna skrivnost. Samo da bi znal kmalu hrati Kaj hrani pismo? Ali tudi tako presenečenje, kakrsnega ji je hranila njena bodočnost?

"Kaj je to, Meta? Včasih me obide tak strah, da bi jokala," je rekla gospa.

"To ni nič, gospa. To so samo zle slutnje, ki nič ne pomenjajo."

"Zdi se mi, kakor da kmalu umrem. Kaj bo potem z Egidijem?"

"To so same prazne slutnje, ki nimajo pomena," jo je tolažila Meta.

"Tako bi se rade izgovorila. A nič ne vem, kaj bi povedala. Tako tesno čni je in tako težko, jokala bi, pa ne morem. Toda hranite skrbno oboje, knjižico in pismo. — Če drugemu ne, pride prav Egidiju. Nič se ne ve, kaj se še vse zgodi."

Meta je vedela kaj je gospe. Volk je ugrabil mladenko, lepo in pobožno. Lakoten je bil, in bilo je vedno manj tega, kar mu je prinesla na dom. Vstajala je slutnja, da nekoč poidi vse — in kaj potem? Do tu je še mislila Nadina, dalje si ni upala. Pretamna je bila bodočnost. Ustrašila se je in ni mislila dalje.

"Jokala bi, pa ne merem."

To so samo prazne besede. Zakaj pa so njene oči tolikokrat obrobjene? Ali ne od solz? Dogodilo se je tudi že, da je moral Egidij iz sobe v kuhinjo, kadar je prišel čna domov in je bil slabe volje. Tedaj se je slisalo v kuhinji glasno govorjenje gospodovo, čmes se je začel obupen vzklík gospe Nadine. Bilo je čuti, kakor da jo tepe. A ko je odšel, je bila Nadina tiha in mirna — nič se ni vedelo, čna čni so bile vlažne. Včasih tudi ne — včasih v resnici ni mogla jokati.

In tako je vedela Meta, kaj je gospe. Nadina je ni imela za služkinjo; zaupno se je ozirala vanjo kakor hči v mater. Tako je bilo v njenem domu vendarle nekaj domnevega, kar je vplivalo na Nadino blažilo in pomirjevalno, kadar je vihrala v sobi nevihtu.

"Pri Meti bo takoj bolje," si je mislila.

Kadar je Meti pripovedovala, sta Nadina in Egidij posedla prav tik nje. Naslonila sta se nanjo vsak od ene strani. Bila je njiju last — ona in njene pravljice. In to je bilo najlepše, kar sta imela v domu.

Roman Branković je bil človek, ki je poznal samo sebe. Zaradi zlomljene noge so mu odkazali delo samo v pisarni. Imel je obilo časa. Preganjal ga je, kakor je vedel. Voljastvo ga je utrlilo, ker rje bil siten in strog. Ni poznal nobenega usmiljenja.

Nobenega usmiljenja ni poznal — poznal je samo sebe. Takoj, ko so zvedeli njegovi tovariši, da se poroči, so sklepali, da mora biti nevesta bogata. Zakaj Branković je vedno poudarjal, da se poroči le tedaj, ako dobi nevesto, ki bo imela toliko denarja, da lahko poplača svoje dolgove in da mu ostane še toliko, da bo lahko živel veselo in brezskrbno, kakor noben drug čfieur.

Niso se varali. Branković je priženil lepo vsoto, poplačal dolgove in živel z ostankom, kakor je hotelo srce. A toliko ni bilo Nadinega denarja, da bi ga ne moglo znanjkati. Kupčija, ki jo je sklenil z Završčekom, ni bila tolika, da bi zadovoljala za vse čase. A dokler je bilo denarja, ni bilo skrbi. Dokazati je hotel svojim tovarišem, da ni govoril praznih besed, ko jim je pripovedoval, kako nevesto si izbere. Njegovo življenje je moralo izpričati, da je ravnal pri izbiri neveste previdno in s predarkom, da ni vzela Nadine iz ljubezni nego zaradi denarja. To je moral dokazati, da bi ne ostal na laži, Taka laž bi oskrnila njegovo oficirsko čast.

Bedak je tisti, kdor čepi doma in pestuje otroka in se dobrika ženi. To ni mož — to je šleva! Žena ti bodi pokorna kakor sluga Kiš. Vzel sem jo, in tako je tudi njen denar moja last!

Bil je popolnoma preverjen, da je samo tako ravnanje pametno.

Preden je odšel z Nadino od njenih staršev, ga je mati Jelka lepo proila, naj bo z ženo dober in prizanesljiv, ker je še mlada in neizkušena. Večkrat naj se oglašata pismeno, da bodo vedeli doma, kako živi v lepi sreči. A že tedaj se vedel Branković, kako stori, da bo njemu ugodno. Toda ne smejo videti ničesar. Sicer bi dohajala pomilovalna solziva pisma, dolgočasne prošnje in še dolgočasnejši obiski — kaj bi mu ostalo življenje?

Zato je bilo treba takoj v početku pretrgati vsako vez z domom, da se zataro zdičevanje in kesanje takoj v kalu, da se mu ukloni žena z vso svojo voljo, da ostane tudi nadalje svoboden gospod, toliko svobodnejši, ker ima ženin denar.

(Nadaljevanje prihodnjč.

Hitlerjeva zvezda blede

Govor Z. Sajoviča na radiu.
Dne 31. oktobra 1941 pred enim letom je Hitler govoril in izjavil:

"V nobenem svojih računov se nisem zmotil. Pevem vam, Rusijo smo zlomili in pčdtili, nikdar več si ne bo opomogla."

Tako pred enim letom. Dne 30. septembra t. l. pred par dnevi, je Hitler zopet govoril. Ravno eno leto pozneje, a zvenelo je čisto drugače.

"Zavzetje Stalingrada, katero bomo že izvedli, bo ogromna zmaga. Nikdar v nobenem slučaju ne bomo kapitulirali."

Kaj se je zgodilo? Zakaj tolikšna sprememba v naglasu? Kljub stotisočim padlim in neštetim vlakom, ki so mimo njega odvažali ranjence v zaledje, kljub vse mrtvam in divjim navalom ni mogel oznaniti svojemu narodu, da je Stalingrad zavzel. Obljubljati pa je lahko.

"Nikdar in nikoli se ne bomo uklonili." — komu? Ali nisimo že večkrat slišali, da je vojna že izvojevana?

Da. Naglas se je spremenil, kakor se je obrnil tok dogodkov. Nehote toda jasno, Hitler to že sam priznava.

Ko so se Nemci leta 1939 zagнали v vojno, so imeli pred seboj štiri mesece do konca leta. V enem samem mesecu so podrli in izločili Poljsko.

Leta 1940 so trajali boji komaj en mesec in pol. Polovica Evrope se je uklonila pod nemški jarem. Blitzkrieg je izločil Francijo in zasedel Norveško, Dansko, Holandsko, Belgijo in vpregel v svoj voz Italijo, Rumunijo, Madžarsko in Bolgarijo. Anglija je ostala čisto osamljena.

V tej ogromni vrsti nezasišanih uspehov en sam poraz — napad na Anglijo, se je izjalovil. Takrat je bil Hitler na vrhuncu.

Leta 1941 je zasedel še Jugoslavijo in Grčijo, potem pa se mu je zmešalo in napadel je Rusijo. V tem letu so se Nemci morali trdo boriti celih sedem mesecev, ne da bi mogli premagati in izločiti svojega sovražnika. Doživeli so že svoje prve poraze na suhem.

Li 1942 pa divjajo brez prestanka strahoviti boji, pogubonosni in neodločeni.

Kako daleč smo zdaj od tistih bleščočih dni znamenitnega Blitzkriega! Kadar Hitler preplavlja svoj narod z veletoiki svojih govoranc, odgovarja na latentna vprašanja, ki so se pojavila v nemški javnosti, na njene dvome in bojzani. Še več pa nam morda razodeva s tent, kar zataji.

Z velikim presencenjem vidimo, da ne govori več o uničenju ruske vojaške sile, da ne omenja več Urala in da name-rava hraniti in ohraniti kar ima. Ta probrat v misljenju in stremljenju ni njegov. To je že odmev iz nemške javnosti, iz naroda, ki se noče pogrezati še dalje naprej v ruske daljave. Pod neprestanim udarjanjem Goebbelsove propagande

je njegov narod otopen od večnega znagoslavlja in noče več vsak dan novih znag, temveč le še eno samo, priprosto, toda zadnjo zmago in potem — mir.

Gostobeseden je Hitler o bombardiranju. Videti je, da narod in njegova vojaška mašina težko prenašata strašne udarce angleškega in ruskega letalstva.

Blitzkrieg je poražen na vseh bojiščih, na kopnem, na morju in v zraku. Začenjajo se za Nemce in Lahe, in za vse njihove hlapce, dnevi težkih truda polnih bojev, in to zdaj, ko so se že nadalj olajšav in konca z nagradami in plačili za žrtve.

Nagrada in plačilo sta na potu. S težkim korakom prihajata iz Rusije, Anglije, iz Amerike. Povsod po Evropi narasča odpor proti tlačiteljski upori in partizanske sile se množe in ogrožajo izkoriščanje zasedenih ozemelj.

Nemško gospodarstvo je v mnogih ozirih slabotno in da ni dobro organizirano, bi ne moglo vzdržati. Promet in delavstvo sta najbolj kritični točki tako vojaškega kakor gospodarskega Hitlerjevega aparata. Kdor ne dela v gospodarskem sistemu osišča, pomaga zavestnikom in kdor moti promet in zavlačuje transporte, zadaja Hitlerju najhujše udarce.

Balkan je najslabejša točka Hitlerjeve politične zgradbe. Madžarska in Rumunija sta si odkrito sovražni. Bolgarijo stresa odpor prevažnega ljudstva, na Grškem in v Albaciji to večni boji. Naša Jugoslavija pa je središčna točka vsega tega odpora, ona je že resnična vojaška zavezniška sila in vzgled vsem upornim narodom.

Uspeli ste velike stvari — tlačitelju niste pomoč, temveč težko breme. Ne s policijo in uradništvom, temveč le z močno sedno vojsko vzdržuje svojo oblast in še tako gospodari le ponekod.

Ne verujte Goebbelsovi propagandi, temveč pripravljajte se na odločilni čas, ki se bliža kljub vsenu kričanju naci-fašistov.

Amerika zbira svoje sile. Njen veliki predsednik Roosevelt se je pred kratkim vrnil z potovanja, na katerem je obiskal večbališča ameriške vojske in mornarice, ter središča vojne industrije. Po svojem povratku je izjavil, da je našel povsod toliko volje in borbenege duha, da bo vsem vzgled.

Amerika se je odločila, da morata fašizem in nacizem izginiti z obližja zemlje. Odločila se je, da bo ustanovila pravičen red med narodi. Red Atlantske poslanice.

Amerikanci so miroljubni na rod. Njihova država je demokracična. Niso se skozi leta in leta pripravljali na vojno. Ljudstvo je v miru živeo na svojem daljnem kontinentu. To da zdaj so vstopili v vojno in jo bodo tudi končali. Zdaj se večbajo, postajajo vojaki in delajo.

Deset tisoč tonske ladje, katerih zgradba je trajala pol leta, zdaj spuste v morje po desetih dneh, a štiri dni pozneje je dogotovljena. Od 180 dni na 14 dni. Tako napreduje Amerika, tako dela povsod, na vseh poljih. Zato se ne bojte, kadar bodo te sile bruhile na dan, se bodo posušili Hitlerjevi govori in vsa njegova stavba se bo zrušila. Tudi tisti dan bo še napočil, ko bomo čuli, da je kapituliral.

Pripravljajte se na tiste odločilne dni, ko bomo v novem svetu in v novi svobodi polagali nove temelje svoji domovini. Takrat nam bo treba velikih sil, kajti le sonce vzhaja in zahaja samo od sebe. Za vse drugo pa mora človek sam skr-

Slovenske Knjige

LEPA KNJIGA je kulturna poslanka; odprimo ji vrata v naše domove, odprimo ji srce... (Pinčgar)

POUČNI SPISI

ANGLEŠKO SLOVENSKO BERILO (F. J. Kern) — Zvezano Cena \$2.—

Gođeči državljani naj naročijo knjžice — "HOW TO BECOME A CITIZEN OF THE UNITED STATES" V tej knjži so vsa pojasnila in zakoni za naseljenje. Cena 35 centov

DOMAČI ŽIVINOZDRAVNIK Spisal Franjo Dutar. — 278 strani. Trda vez. — Zelo koristna knjiga za vsakoga žvinoorejca: opis raznih bolezni in zdravilneje; slike. Cena \$1.50

GOVEDOREJA Spisal R. Legvart. 145 strani s slikami. Cena \$1.—

V KREMLJIH INKVIZICIJE Spisal Michel Zévaco. Nad vse zanimiv zgodovinski roman iz časa inkvizicije. — 461 strani. Cena \$2.—

ŽIVI IZVIRI

Spisal IVAN MATIČIČ

Knjiga je svojevrsen pojav v slovenski književnosti, kajti v nji je v trinajstih dolgih poglavjih opisanih trinajst rodov slovenskega naroda od davnih početkov v starem slovstvu do današnjega dne. Knjiga je verno zrcalo našega življenja in trpljenja, in kdor jo prebere bo vedel o Slovencih več kot mu more nuditi katerokoli naše zgodovinsko delo.

15 POGLAVIJ — 411 STRANI V PLATNU VEZANO Cena \$2. Poština plačano

Po 75c zvezek Belfegor (Artur Bernade) Po strani klohub (Damir Fölgel)

Po \$1 zvezek Veridicus (Peter Kajetan) Kodarska balada (Marija Mađerjeva) Pingvinski otok (Anatole France)

Po \$1.50 zvezek Zločin in kazen (F. M. Dostojevski)

LEPA KNJIGA je kulturna poslanka; odprimo ji vrata v naše domove, odprimo ji srce... (Pinčgar)

KNJIGA O DOSTOJNEM VEDENJU 111 strani. Cena 50 centov

MLEKARSTVO Spisal Antou Pevc. 8 slikami. 168 strani. — Knjiga za mlekarje in farmerje v splošnem. Cena 50 centov

OBRTNO KNJIGOVODSTVO 258 strani. ezana. — Knjiga je namenjena v prvi vrsti za stavbno, umetno in strojno kjiževničarstvo ter železnicarstvo. Cena \$1.—

ZDRAVILNA ŽELIŠČA 62 strani. Cena 25 centov

LISTKI Spisal Ksavar Meško. (144 strani.) Cena 70c

MARKO SENJANIN — SLOVENSKI ROBINSON. Cena 75c

MALENKOSTI Spisal Ivan Albreht. (120 strani.) Cena 75c

Po 50c zvezek Andrej Ternovac (Ivan Albreht) Beče noči mali hunsak. (Dostojevski) Filozofska zgodba (Alojz Jirasek) Na različnih potih (Frane Frljeh) Verne duše v vseh (Prosper Mirime)

KNJIGARNA
Slovenic Publishing Company
216 West 18th Street New York City

Molitveniki
v krasi vezavi importirane iz starega kraja...

Slovenski molitveniki: NEBESA NAŠ DOM — (64. 415) 2 3/4 x 4 1/2 inčev — 384 strani Cena 75c

KVIŠKU SRCE — (64. 355) 2 3/4 x 3 3/4 inčev — 224 strani v belem celotidu Cena 75 centov

KVIŠKU SRCE — št. 415 2 3/4 x 3 3/4 inčev — 224 strani Cena 75 centov

RAJSKI GLASOVI — (64. 405) 2 3/2 x 4 1 inčev — 255 strani vstevši Sv. Križev Pot Cena \$1.50

RAJSKI GLASOVI — (64. 415) 2 3/2 x 4 inčev — 255 strani vstevši Sv. Križev Pot Cena \$1.50

NEBESA NAŠ DOM — (64. 415) 2 3/4 x 4 1/2 inčev — 384 inčev Cena 75c

SKRBI ZA DUŠO (64. 416) 8 x 4 1/2 inčev — 512 strani Cena \$1.75

Angleški molitveniki: (ZA MLADINO) KEY OF HEAVEN fino vezano ..... \$5 v umoje vezano \$6

Slovenic Publishing Company
216 WEST 18th STREET NEW YORK, N. Y.

INVESTIRAJTE V AMERIKO

KUPUJTE UNITED STATES WAR SAVINGS BONDS in STAMPS

ADVERTISE in "GLAS NARODA"